

Artur Olechno¹

Zakres konstytucyjnej regulacji procedury budżetowej w Polsce na tle państw Unii Europejskiej

Słowa kluczowe: budżet, procedura budżetowa, konstytucja

Keywords: budget, budgetary procedure, constitution

Streszczenie

W oparciu o przepisy rangi konstytucyjnej ustaw zasadniczych państw Unii Europejskiej przy pomocy metody prawnooporównawczej i częściowo prawnodogmatycznej artykuł przedstawia zakres i głębokość polskiej regulacji na tle unijnym wykazując, że może ona uchodzić za obszerną, przede wszystkim z uwagi na wprowadzenie specjalnego trybu ustawodawczego uwzględniającego udział obu izb parlamentu i głowy państwa, co jak widać regułą nie jest. Również pozostałe omówione przepisy, szczególnie określające podmioty biorące udział w opracowaniu budżetu państwa, terminy proceduralne oraz zasady związane z równowagą budżetową nie są normą w materii konstytucyjnej, zwykle bardziej lakonicznych w tym zakresie, państw Unii Europejskiej.

Abstract

The Scope of the Constitutional Regulation of the Budgetary Procedure in Poland in Comparison to the European Union Countries

Based on the provisions of the constitutional rank of the basic laws of the European Union countries, with the help of a comparative and partly legal-dogmatic method, the ar-

¹ ORCID ID: 0000-0003-2594-0376, doktor habilitowany, Uniwersytet w Białymstoku.
E-mail: a.olechno@uwb.edu.pl.

title presents the scope and depth of the Polish regulation against the EU background, showing that it can be regarded as extensive, primarily due to the introduction of a special legislative mode taking into account the participation of both chambers of parliament and the head of state, which, as can be seen, is not the rule. Also the remaining discussed regulations, which define in detail the entities participating in the elaboration of the state budget, procedural deadlines and principles related to the budgetary balance, are not the norm in the constitutional matter, usually more laconic in this respect, of the European Union countries.

✱

I. Wprowadzenie

Finanse publiczne, a współcześnie nawet wężiej ujęte kwestie budżetowe, stają się immanentnym elementem materii konstytucyjnej. Dobrym przykładem jawi się obecna Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2 kwietnia 1997 r., która zagadnieniu temu poświęca osiem artykułów spośród dwunastu składających się na Rozdział X – Finanse Publiczne, z których sześć omawia wyłącznie tytułowe zagadnienie uchwalania ustawy budżetowej. W oparciu o przepisy rangi konstytucyjnej ustaw zasadniczych państw Unii Europejskiej przy pomocy metody prawnoporównawczej i częściowo prawnodogmatycznej artykuł przedstawia zakres i głębokość polskiej regulacji na tle unijnym. Tekst mógłby stanowić wstępny materiał badawczy do obszerniejszych prac w tym zakresie, jak np. monografia G. Kucy *Procedura budżetowa we współczesnym prawie konstytucyjnym*², ale+ też do innych prac w tej tematyce, jak to jest w tym przypadku³.

Regulacja art. 219–224 sprowadza się do przedstawienia kilku fundamentalnych dla procedury uchwalania ustawy budżetowej zagadnień, takich jak: przypisanie budżetu państwa do formy ustawowej, substytutów ustawy budżetowej, zasady równowagi budżetowej, szczegółowych przepisów regulują-

² G. Kuca, *Procedura budżetowa we współczesnym prawie konstytucyjnym. Analiza porównawcza na przykładzie państw UE*, Warszawa 2018.

³ Artykuł w formie dostosowanej do wymogów redakcyjnych może stanowić jedynie próbę syntezy dość obszernego jednak tematu.

cych podmiot posiadający inicjatywę ustawodawczą, termin przedstawienia parlamentowi ustawy budżetowej, udział oraz kompetencje drugiej izby oraz prezydenta w procedurze budżetowej (oraz sądu konstytucyjnego)⁴. Przyjrzyjmy się występowaniu tych elementów w innych unijnych konstytucjach, jednocześnie śledząc m.in. ich dokładność i czas uchwalenia.

II. Budżet Państwa⁵

Artykuł 219 polskiej konstytucji już na pierwszy rzut oka, uprzedziwszy porównania, wydaje się być dość rozbudowanym. Obok wspomnianych powyżej wskazuje on na uchwalanie przez Sejm ustawy budżetowej na okres roku budżetowego, odsyła w kwestii zasad, trybu uchwalania, stopnia szczególności oraz wymagań stawianych projektowi budżetu i zasad jego wykonania do ustawy, a także wprowadza aż dwie formy sanacyjne w sytuacji nieuchwalenia ustawy budżetowej w terminie (po pierwsze ustawa o prowizorium budżetowym, po drugie wobec braku odpowiedniej ustawy zasada prowadzenia gospodarki finansowej na podstawie przedłożonego projektu ustawy).

Zastrzeżenie formy ustawowej, a nawet precyzyjniej, formy ustawowej i władzy ustawodawczej, a tym samym wykluczenie aktów egzekutywy o mocy ustawy dla budżetu państwa, jest rozwiązaniem przyjętym powszechnie, nie ograniczonym do państw UE czy nawet demokratycznych⁶. W analizowanych konstytucjach zwraca ewentualnie uwagę, nieraz powiązane ze zwykłą procedurą ustawodawczą, wykluczenie z procedury budżetowej jednej z izb w parlamentach bikameralnych (np. wyłączenie Rady Federalnej w Au-

⁴ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. Nr 78, poz. 483 ze zm.).

⁵ Na temat samego terminu „budżet” i jego relacji znaczeniowych zob. bp. M. Zubik, *Budżet państwa w polskim prawie konstytucyjnym*, Warszawa 2001, s. 25 i n.

⁶ Stanowi to już ugruntowaną regułę w Polsce, gdzie wszystkie polskie konstytucje XX w. przewidywały dla budżetu państwa formę i rangę ustawy. T. Dębowska-Romanowska, *Komentarz art. 219, [w:] Konstytucja RP, t. II, Art. 87–243*, red. M. Safjan, L. Bosak, Warszawa 2016, s. 1517.

strii czy Senatu w Czechach)⁷ lub ograniczeniu kompetencji (np. Rady Narodowej w Słowenii, która formalnie nie bierze udziału w uchwalaniu ustawy budżetowej, ale ma prawo do zażądania jej ponownego rozpatrzenia przez Radę Państwa)⁸. Przeciwnieństwem będzie natomiast zrównanie pozycji obu izb parlamentu przy realizacji funkcji ustawodawczo-budżetowej (np. wspólne posiedzenie Pierwszej i Drugiej Izby w Holandii lub Izby Deputowanych i Senatu w Rumunii oraz naprzemienne rozpatrywanie)⁹. Wyjątkiem w tej procedurze są Węgry, które przy jednoizbowym parlamencie wprowadziły wymóg obligatoryjnej uprzedniej zgody innego organu konstytucyjnego jakim jest Rada Budżetowa¹⁰.

Regułą jest stanowienie budżetu na okres jednego roku, choć zdarzają się wyjątki pozwalające na planowanie dochodów i wydatków państwa na dłuższy okres (dwa lata w Grecji, a nawet więcej na Malcie, w Niemczech czy w Szwecji)¹¹.

Odesłanie w sprawie szczegółów proceduralnych uchwalania ustawy budżetowej do innej ustawy, może być zastąpione uwzględnieniem tej kwestii w regulaminie parlamentarnym (np. Finlandia, Grecja)¹² lub pominięte w konstytucji.

⁷ Por. odpowiednio art. 45 ust. 5 Federalnej Ustawy Konstytucyjnej Republiki Austrii z 1 października 1920 r. (dalej: Konstytucji Austrii); art. 42 ust. 2 Konstytucji Republiki Czeskiej z 16 grudnia 1992 r. (dalej: Konstytucja Czech). Teksty konstytucji cytowane według strony internetowej <https://biblioteka.sejm.gov.pl> (10.06.2022) z ewentualnym uwzględnieniem nowelizacji na podstawie angielskiego tłumaczenia ustaw zasadniczych na stronach rządowych poszczególnych państw Unii Europejskiej.

⁸ Art. 91 Konstytucji Republiki Słowenii z 23 grudnia 1991 r. (dalej: Konstytucji Słowenii).

⁹ Art. 83 Konstytucji Królestwa Niderlandów z 28 marca 1814 r. (dalej: Konstytucji Holandii); art. 65 ust. 2 Konstytucji Rumunii z 21 listopada 1991 r. (dalej: Konstytucji Rumunii).

¹⁰ Art. 44 ust. 3 Ustawy Zasadniczej Węgier z 25 kwietnia 2011 r. (dalej: Ustawy Zasadniczej Węgier).

¹¹ Art. 79 ust. 6 Konstytucji Grecji z 9 czerwca 1975 r. (dalej: Konstytucji Grecji); art. 110 ust. 2 Konstytucji Malty z 21 września 1964 r. (dalej: Konstytucja Malty). Art. 110 ust. 2 Ustawy Zasadniczej Republiki Federalnej Niemiec z 23 maja 1949 r. (dalej: Ustawa Zasadnicza Niemiec); art. 3 ust. 1 Rozdziału 9 Aktu o formie Rządu z 28 lutego 1974 r. (dalej: Akt o formie Rządu Szwecji).

¹² Art. 83 Konstytucji Republiki Finlandii z 11 czerwca 1999 r. (dalej: Konstytucja Finlandii); art. 79 ust. 3 Konstytucji Grecji.

W przypadku braku uchwalenia ustawy budżetowej w terminie stosuje się rzeczywiście opcje rezerwowe w postaci prowizorium budżetowego, ale też budżetów częściowych (np. Cypr, Litwa)¹³ lub wcześniejszych (Francja, Rumunia, Słowenia)¹⁴. Rzadziej spotykane są, analogiczne do polskich postanowień, podwójne (Estonia, Szwecja)¹⁵, a nawet potrójne zabezpieczenia (np. prowizorium budżetowe lub poprzedni budżet w Austrii, dodatkowo nowelizowany comiesięcznie poprzez uwzględnienie zmian dochodów i wydatków wprowadzonych na podstawie innych uchwalonych ustaw i projektu budżetu)¹⁶. Rozwiązaniem mieszanym jest natomiast traktowanie w przypadku nieuchwaleniu budżetu, jego projektu jako przyjętego prowizorium budżetowego (np. Finlandia)¹⁷ a specyficznym podejmowanie środków finansowych z tzw. Funduszu Ogólnego przez ministra finansów na Malcie w celu pokrywania wydatków państwa do czasu uchwalenia budżetu¹⁸.

III. Równowaga budżetowa¹⁹

W przypadku konstytucjonalizacji tych reguł w UE sytuacja jest najbardziej zróżnicowana, od całkowitej rezygnacji aż do bardzo szczegółowych przepisów, wśród których należy umieścić i polski art. 220 Konstytucji²⁰. Do tej grupy państw można zaliczyć przede wszystkim Austrię, gdzie konstytucja wprowadza niezwykle konkretne zasady zarówno mające na celu ograniczenie wydatków jak i regulujące w miarę potrzeby ich zwiększenie, w każdym przypadku stosu-

¹³ Art. 168 ust. 3 Konstytucji Republiki Cypru z 16 sierpnia 1960 r. (dalej: Konstytucji Cypru); art. 132 ust. 1 Konstytucji Republiki Litewskiej z 25 października 1992 r. (dalej: Konstytucji Litwy).

¹⁴ Art. 47 ust. 4 Konstytucji Francji z 4 października 1958 r. (dalej: Konstytucja Francji); art. 138 ust. 3 Konstytucji Rumunii; art. 148 ust. 2 Konstytucji Słowenii.

¹⁵ Art. 118 Konstytucji Republiki Estonii z 28 czerwca 1992 r. (dalej: Konstytucji Estonii); art. 5 Rozdziału 9 Aktu o formie Szwecji.

¹⁶ Art. 51 ust. 4–6 Konstytucji Austrii.

¹⁷ Art. 83 Konstytucji Finlandii.

¹⁸ Art. 104 Konstytucji Malty.

¹⁹ Na temat wartości i zasad konstytucyjnych dla finansów publicznych zob. np. J. Zaremba, *Aksjologia prawa finansowego*, „Białostockie Studia Prawnicze” 2020, vol. 25, nr 1, s. 92 i n.

²⁰ Na temat deficytu budżetu państwa zob. szerzej np. J. Ciak, *Źródła finansowania deficytu budżetu państwa w Polsce*, Warszawa 2011, passim.

jąc zasadę, że przekroczenia wydatków przewidzianych w ustawie budżetowej można dokonać wyłącznie, gdy ich pokrycie jest zapewnione przez oszczędności lub większe dochody²¹. Nieco mniej szczegółowo ujął to zagadnienie ustrojodawca Cypru, Finlandii, Hiszpanii, Malty, Niemiec, a także Węgier²².

Szczątkowe regulacje na ten temat odnajdziemy również w konstytucjach Estonii, Litwy, Łotwy, Portugalii, Rumunii oraz Włoch²³, co oznacza, że dwanaście państw unijnych nie posiada podobnych zastrzeżeń na poziomie konstytucyjnym.

IV. Inicjatywa ustawodawcza w zakresie ustawy budżetowej

Zastrzeżenie w art. 221 Konstytucji RP inicjatywy ustawodawczej w sprawach budżetowo-finansowych dla Rady Ministrów również jest rozwiązaniem naturalnym, podobnie jak w większości państw unijnych przyznających prawo przewidywania dochodów proponowania wydatków podmiotowi prowadzącemu politykę wewnętrzną państwa. Jednak i w tym przypadku można doszukać się pewnych odrębności. Opcję rezerwową wprowadza np. najczęściej chyba w tym artykule przywoływana Konstytucja Austrii, która w razie niezłożenia w odpowiednim czasie projektu ustawy budżetowej przez rząd przyznaje tę kompetencję równolegle deputowanym Rady Narodowej, i to im pozwala podjąć decyzję o wyborze procedowanego projektu, gdyby Rząd Federalny jednak nadrobił zaległość²⁴.

Inną drobną odrębnością może być wskazanie, nie całego gabinetu, ale jednego z ministrów jako autora lub inicjatora procedury budżetowej (tak

²¹ Art. 51a i 51b Konstytucji Austrii.

²² Art. 80 ust. 2 i 167 ust. 5 i 6 Konstytucji Cypru; art. 84 ust. 2, 85 ust. 3 i 87 Konstytucji Finlandii; art. 134 i 135 Konstytucji Hiszpanii z 27 grudnia 1978 r. (dalej: Konstytucji Hiszpanii); art. 105 Konstytucji Malty; art. 115 ust. 2 Ustawy Zasadniczej Niemiec; art. 36 ust. 4 i 4 Ustawy Zasadniczej Węgier.

²³ Art. 116 ust. 2 Konstytucji Estonii; art. 131 ust. 2 Konstytucji Litwy; art. 66 Konstytucji Republiki Łotewskiej z 15 lutego 1922 r. (dalej: Konstytucji Łotwy); art. 167 ust. 2 i 3 Konstytucji Republiki Portugalskiej z 2 kwietnia 1976 r. (dalej: Konstytucji Portugalii); art. 138 ust. 5 Konstytucji Rumunii; art. 81 ust. 2 i 3 Konstytucji Republiki Włoskiej z 27 grudnia 1947 r. (dalej: Konstytucji Włoch).

²⁴ Art. 51a ust. 1 i 2 Konstytucji Austrii.

np. w Grecji i na Malcie, gdzie jedynym uprawnionym jest Minister Finansów lub Minister Finansów w imieniu Wielkiego Księcia w Luksemburgu)²⁵. Ciekawostką w tym zakresie może być inicjatywa ustawodawcza króla w Danii, w rzeczywistości realizowana jednak przez rząd i już bardziej realna premiera Francji czy monarchy w Królestwie Niderlandów²⁶. Warto również zwrócić uwagę na przyznania prawa do inicjowania zmian w budżecie parlamentarzystom (np. w Finlandii)²⁷.

V. Termin przedstawienia Sejmowi ustawy budżetowej

Wskazanie mniej lub bardziej konkretnego terminu wniesienia projektu ustawy budżetowej na poziomie konstytucji również nie jest powszechnym zjawiskiem²⁸. Za odpowiednika art. 222 Konstytucji RP mogą być potraktowane przepisy: Konstytucji Austrii z terminem najpóźniej na 10 tygodni przed zakończeniem roku finansowego, analogiczny do polskiego trzymiesięczny termin na Cyprze oraz w Estonii i Hiszpanii, czteromiesięczny w Danii, co najmniej czterdzieści dni przed rozpoczęciem roku budżetowego w Grecji, 75 dni przed na Litwie²⁹. Datę dzienną proponuje natomiast Konstytucja Holandii „trzeci wtorek września lub w innym wcześniejszym terminie”³⁰.

Za mniej precyzyjny może uchodzić sformułowania użyte w Konstytucji Finlandii „odpowiednio wcześniej”, Francji „w terminie umożliwiającym jej

²⁵ Art. 73 ust. 2 Konstytucji Grecji; art. 103 ust. 1 Konstytucji Malty; art. 47 ust. 1 Konstytucji Wielkiego Księstwa Luksemburga z 17 października 1868 r. (dalej: Konstytucja Luksemburga).

²⁶ Art. 12 i 21 Konstytucji Królestwa Danii z dnia 5 czerwca 1953 r. (dalej: Konstytucja Danii); art. 39 Konstytucji Francji; art. 105 ust. 2 Konstytucji Holandii.

²⁷ Art. 86 Konstytucji Finlandii; zob. też uwagi S. Patyry na temat udziału posłów w projektowaniu budżetu. S. Patyra, *Granice poselskich poprawek do rządowych projektów tzw. ustaw zwykłych oraz ustawy budżetowej*, „Przegląd Prawa Konstytucyjnego” 2013, nr 4(16), s. 93 i n.

²⁸ W niektórych państwach należy to do materii ustawowej, ewentualnie konstytucje zawierają odpowiednie delegacje (np. Portugalii czy Węgier).

²⁹ Art. 51 ust. 2 Konstytucji Austrii; art. 81 ust. 1 Konstytucji Cypru; art. 115 Konstytucji Estonii; art. 134 ust. 3 Konstytucji Hiszpanii; art. 45 ust. 1 Konstytucji Danii; art. 79 ust. 3 Konstytucji Grecji; art. 130 Konstytucji Litwy.

³⁰ Art. 65 Konstytucji Holandii.

promulgowanie przed rozpoczęciem roku budżetowego” lub jeszcze ogólniej i w sposób raczej dorozumiany na Łotwie „przed rozpoczęciem roku finansowego Saeima uchwala budżet [...], którego projekt wnosi Rada Ministrów”³¹.

Odmienne podejście reprezentuje ustrojodawca Malty, który termin przedłożenia projektu budżetu przesuwają na rozpoczęty już rok finansowy „w ciągu trzydziestu dni”³².

VI. Poprawki senatu do ustawy budżetowej

Zakres udział drugiej izby w budżetowej procedurze ustawodawczej nie jest oczywistym. W państwach z bikameralnym parlamentem możliwe jest zarówno zrównanie pozycji izb w realizacji funkcji budżetowej, jak i całkowita rezygnacja z uczestnictwa jednej z nich. Szeroki zakres stosowanych rozwiązań zmusza do wstrzeźliwości przy ocenie udziału naszej „izby refleksji” w uchwalaniu ustawy budżetowej³³. Takiego wykluczenia dokonano np. w Austrii, gdzie Radzie Federacji konstytucyjnie nie przysługuje prawo uczestnictwa, a budżetową samodzielnie uchwala Rada Narodowa, podobnie w drodze odstępstwa uchwalanie budżetu w Belgii to domena Króla i Izby Reprezentantów z wykluczeniem Senatu, który nie bierze udziału również w procedurze czeskiej (samodzielnie Izba Poselska)³⁴.

Współpracę obu izb przewidują natomiast ustawy zasadnicze Francji, Hiszpanii, Holandii, Irlandii, Luksemburga i Niemiec³⁵. Zrównanie pozycji obu izb przy realizacji funkcji budżetowej nastąpiło w Rumunii (wspólne posiedzenie Izby Deputowanych i Senatu) oraz we Włoszech (Izba Deputowanych

³¹ Art. 83 ust. 2 Konstytucji Finlandii; art. 47 ust. 4 Konstytucji Francji; art. 66 Konstytucji Łotwy.

³² Art. 103 ust. 1 Konstytucji Malty.

³³ Pomimo zauważalnej tendencji do limitowania uprawnień Senatu również w tym zakresie w porównaniu do wcześniejszych stanów prawnych; zob. szerzej J. Głuchowski, *Budżet i procedura budżetowa*, Warszawa 2001, s. 107.

³⁴ Art. 45 ust. 5 Konstytucji Austrii; art. 174 Konstytucji Królestwa Belgii z 7 lutego 1831 r. (dalej: Konstytucja Belgii); art. 33 ust. 2 Konstytucji Czech.

³⁵ Art. art. 47 ust. 2 i 3 Konstytucji Francji; art. 90 ust. 2 Konstytucji Hiszpanii; art. 85 Konstytucji Holandii; art. 21 ust. 1 i 2 Konstytucji Irlandii z 1 lipca 1937 r. (dalej: Konstytucji Irlandii); art. 83bis Konstytucji Luksemburga; art. 110 ust. 3 Ustawy Zasadniczej Niemiec.

i Senat oddzielnie ale samodzielnie decydują o przyjęciu ustawy)³⁶. Swoiste wyjście weta zawieszającego zastosowano na Słowenii, gdzie ustawa budżetowa jest uchwalana wyłącznie przez Zgromadzenie Państwowe, ale Rada Państwa, może wnieść o jej ponowne rozpatrzenie³⁷.

VII. Uprawnienia prezydenta RP w zakresie ustawy budżetowej

Ostatnim analizowanym przepisem będzie udział głowy państwa w procedurze budżetowej, czyli odpowiednik polskiego art. 224 Konstytucji RP. Sam udział prezydenta w promulgacji ustawy, w tym budżetowej jest powszechnie przyjętym. W większości przywoływanych konstytucji ustrojodawca nie uznał za stosowne wyodrębniania kompetencji głowy państwa przy uchwalaniu budżetu i udział prezydenta ogranicza się do zwykłych zachowań przewidzianych dla aktów rangi ustawowej. Szukając odmienności można zwrócić uwagę na ograniczenie jego roli lub wprowadzenie szczególnych przepisów w tej materii³⁸.

Według cypryjskiej konstytucji zarówno Prezydent, jak i Wiceprezydent Republiki mają prawo zwrócić, osobno lub wspólnie, ustawę budżetową Izby Reprezentantów w przypadku uznania go za dyskryminujący. W tej sytuacji Izba Reprezentantów ma wypowiedzieć się w sprawie zwrotu ustawy w wydłużonym terminie, tj. w ciągu trzydziestu dni (przy innych ustawach w ciągu 15 dni). Ponadto po ponownym przyjęciu ustawy budżetowej przez parlament Prezydent i Wiceprezydent Republiki mają prawo, każdy z osobna lub razem, w zależności od okoliczności, odwołać się z wyżej wymienionego powodu do Trybunału Konstytucyjnego³⁹.

Jeszcze silniejsze uprawnienie, pośrednio związane z budżetem państwa, przewidział prawodawca Malty, gdzie bez rekomendacji prezydenta opatrzonej kontrasygnatą ministra Izba Reprezentantów nie może: pracować nad żadnym projektem ustawy (włączając w to nowelizacje ustawy), która, zdaniem

³⁶ Art. 65 ust. 2 Konstytucji Rumunii; art. 81 ust. 1 Konstytucji Włoch.

³⁷ Art. 91 ust. 2 Konstytucji Słowenii.

³⁸ W Polsce treść art. 224 wynika m.in. z trudnych doświadczeń pierwszej połowy lat 90-tych; zob. szerzej J. Głuchowski, *Uchwalanie budżetu państwa*, Warszawa 1997, s. 81.

³⁹ Art. 51 Konstytucji Cypru.

przewodniczącego posiedzeniu, ustanawia przepisy w którymkolwiek z następujących celów: nałożenia lub zwiększenia podatku, nałożenia lub zwiększenia ciężarów na dochodach lub innych funduszach Malty, lub zmiany takiego ciężaru innej niż jego zmniejszenie, lub redukcji albo umorzenia długu należnego na Malcie⁴⁰.

VIII. Podsumowanie

Konstytucje państw Unii Europejskiej posiadają zbliżony poziom głębokości regulacyjnej, jeżeli chodzi o kwestie procedury budżetowej. Widać, że wpływ na oryginalną treść tej materii ma czas uchwalenia konstytucji i te z drugiej połowy XX w. oraz ustawy zasadnicze z ostatnich dwóch dekad wyróżniają się pod tym względem, wprowadzając bardzo szczegółowo przepisy konstytucyjne, niekiedy nawet w porównaniu do innych tradycyjnych materii konstytucyjnych. Ewentualnie jest to wynik nowelizacji, jak w przypadku chyba najbardziej rozbudowanej w tym aspekcie Konstytucji Austrii, pochodzącej wszak z 1920 r., ale wielokrotnie zmienianej i w obecnym kształcie, nadanym już w XXI w., mogącej uchodzić za wzorcową pod względem konstytucyjnej regulacji spraw budżetowych. Na tym tle Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2 kwietnia 1997 r. może uchodzić za obszerną, przede wszystkim z uwagi na wprowadzenie specjalnego trybu ustawodawczego uwzględniającego udział obu izb parlamentu i głowy państwa, co jak widać regulą nie jest. Również pozostałe omówione przepisy, szczególnie określające podmioty biorące udział w opracowaniu budżetu państwa, terminy proceduralne oraz zasady związane z równowagą budżetową nie są normą w materii konstytucyjnej, zwykle bardziej lakonicznych w tym zakresie, państw Unii Europejskiej.

Literatura

- Ciak J., *Źródła finansowania deficytu budżetu państwa w Polsce*, Warszawa 2011.
Dębowska-Romanowska T., *Komentarz art. 219, [w:] Konstytucja RP, t. II, Art. 87–243*, red. M. Safjan, L. Bosak, Warszawa 2016.

⁴⁰ Art. 73 Konstytucji Malty.

Głuchowski J., *Budżet i procedura budżetowa*, Warszawa 2001.

Głuchowski J., *Uchwalanie budżetu państwa*, Warszawa 1997.

Kuca G., *Procedura budżetowa we współczesnym prawie konstytucyjnym. Analiza porównawcza na przykładzie państw UE*, Warszawa 2018.

Patyra S., *Granice poselskich poprawek do rządowych projektów tzw. ustaw zwykłych oraz ustawy budżetowej*, „Przegląd Prawa Konstytucyjnego” 2013, nr 4(16).

Zaremba J., *Aksjologia prawa finansowego*, „Białostockie Studia Prawnicze” 2020, vol. 25, nr 1.

Zubik M., *Budżet państwa w polskim prawie konstytucyjnym*, Warszawa 2001.